

Katholieke Universiteit Leuven
Master in het toerisme
(master)

14 april 2008

Accreditatie bestaande Opleiding

NVAO Accreditatierapport en -besluit

Inhoud

1	Samenvattende conclusie	3
2	Besluit	4
3	Werkwijze en verantwoording	5
3.1	Evaluatieorgaan en visitatiecommissie	5
3.2	Werkwijze	6
3.3	Domeinspecifiek referentiekader	7
3.4	Overwegingen NVAO omtrent werkwijze evaluatieorgaan en visitatiecommissie	7
4	Opleiding	9
5	Beoordeling	10
5.1	Doelstellingen opleiding	10
5.2	Programma	11
5.3	Inzet personeel	14
5.4	Voorzieningen	14
5.5	Interne kwaliteitszorg	15
5.6	Resultaten	16
6	Oordelen visitatiecommissie	18
7	Oordelen NVAO	19
8	Opmerkingen en bezwaren van instelling	20

1 Samenvattende conclusie

Bij brief van 20 december 2007 heeft de Katholieke Universiteit Leuven (KUL) als penvoerende instelling bij de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) een aanvraag tot accreditatie ingediend voor de opleiding Master in het toerisme (master), steunend op een visitatierapport uitgevoerd door VLIR en VLHORA. Deze opleiding wordt gezamenlijk georganiseerd door de Katholieke Universiteit Leuven, de Erasmushogeschool Brussel, de Hogeschool West-Vlaanderen, de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende, de Katholieke Hogeschool Mechelen, de Plantijn-Hogeschool van de Provincie Antwerpen, de Universiteit Gent, de Vrije Universiteit Brussel en de XIOS Hogeschool Limburg. De aanvraag is ontvangen op 27 december 2007.

Procedurele eisen

De NVAO komt tot de volgende vaststellingen:

- De visitatiecommissie heeft het visitatieprotocol gevolgd zoals vastgesteld door de evaluatieorganen;
- Het referentiekader gehanteerd door de visitatiecommissie bevat alle onderwerpen en facetten van het Accreditatiekader bestaande opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen van de NVAO (accreditatiekader) inclusief een domeinspecifieke vertaling. De facetten worden wel in een afwijkende volgorde behandeld;
- De visitatiecommissie heeft de beslisregels beschreven in het accreditatiekader adequaat toegepast;
- De gevolgde procedure is in overeenstemming met het toetsingskader voor de werkwijze van de VLIR en VLHORA als evaluatieorgaan of de erkenningsregeling van andere evaluatieorganen.

Inhoudelijke eisen

De NVAO komt tot de volgende vaststellingen:

- Het oordeel van de visitatiecommissie over de kwaliteit van de opleiding is mede gebaseerd op een vergelijking met verwante opleidingen en zo mogelijk internationaal gehanteerde normen voor opleidingen in het relevante domein;
- In het visitatierapport vastgesteld door de visitatiecommissie, is voldoende gemotiveerd waarom de opleiding al dan niet aan de criteria van het beoordelingskader (hoofdstuk 2) voldoet zodat voldoende generieke kwaliteitswaarborgen voorhanden zijn. Het visitatierapport behandelt minimaal de zes in het accreditatiekader genoemde onderwerpen, waarbij per onderwerp aan alle facetten aandacht wordt besteed. Voor ieder facet is een oordeel gegeven op de vierpuntsschaal op basis waarvan per onderwerp een oordeel volgt. De oordelen zijn onderbouwd met feiten en analyses. Het visitatierapport wordt afgesloten met een samenvattend oordeel over de opleiding;
- Het visitatierapport geeft inzicht in de kwaliteit van de visitatiecommissie. Het visitatierapport bevat informatie over de omvang en de samenstelling van de visitatiecommissie, en over haar onafhankelijkheid, deskundigheid en gezaghebbendheid.

2 Besluit

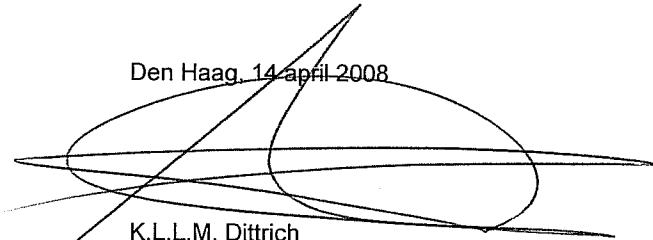
betreffende de accreditatie van de Master in het toerisme (master) van de Katholieke Universiteit Leuven, de Erasmushogeschool Brussel, de Hogeschool West-Vlaanderen, de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende, de Katholieke Hogeschool Mechelen, de Plantijn-Hogeschool van de Provincie Antwerpen, de Universiteit Gent, de Vrije Universiteit Brussel en de XIOS Hogeschool Limburg.

De NVAO,
Na beraadslaging,
Besluit :

Met toepassing van het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, wordt het accreditatierapport en –besluit met positief eindoordeel voor de opleiding Master in het toerisme (master) van de Katholieke Universiteit Leuven, de Erasmushogeschool Brussel, de Hogeschool West-Vlaanderen, de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende, de Katholieke Hogeschool Mechelen, de Plantijn-Hogeschool van de Provincie Antwerpen, , de Universiteit Gent, de Vrije Universiteit Brussel en de XIOS Hogeschool Limburg goedgekeurd en wordt de opleiding geaccrediteerd. Het betreft een opleiding georganiseerd te Leuven.

De in het eerste lid bedoelde accreditatie geldt vanaf de aanvang van het academiejaar 2008-2009 tot en met het einde van het academiejaar 2015-2016.

Den Haag, 14 april 2008

K.L.L.M. Dittrich
(voorzitter)

3 Werkwijze en verantwoording

Bij brief van 20 december 2007 heeft de Katholieke Universiteit Leuven als penvoerende instelling bij de NVAO een accreditatieaanvraag ingediend voor de opleiding Master in het toerisme (master). Deze opleiding wordt gezamenlijk georganiseerd door de Katholieke Universiteit Leuven, de Erasmushogeschool Brussel, de Hogeschool West-Vlaanderen, de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende, de Katholieke Hogeschool Mechelen, de Plantijn-Hogeschool van de Provincie Antwerpen, de Universiteit Gent, de Vrije Universiteit Brussel en de XIOS Hogeschool Limburg. De aanvraag is ontvangen op 27 december 2007.

Ter ondersteuning van deze aanvraag heeft de Katholieke Universiteit Leuven een rapport bijgevoegd vanwege een evaluatieorgaan: VLIR en VLHORA.

De NVAO heeft deze aanvraag beoordeeld aan de hand van het Accreditatiekader bestaande opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen (14 februari 2005), conform de Handleiding accreditatie Vlaamse Gemeenschap (8 mei 2007) en het Reglement tot bepaling van bestuursbeginselen die van toepassing zijn bij de besluitvorming inzake accreditatie en Toets Nieuwe Opleiding ten aanzien van hogeronderwijsopleidingen in de Vlaamse Gemeenschap (14 februari 2005)

3.1 Evaluatieorgaan en visitatiecommissie

Evaluatieorgaan: VLIR en VLHORA

Visitatiecommissie:

- Voorzitter:
Prof. dr. Jaap Lengkeek, hoofd master Leisure, Environment & Tourism. Wageningen Universiteit.
- Leden:
Dr. Anya Diekmann, onderzoekster, Institut de Gestion de l'Environnement et d'Aménagement du Territoire (IGEAT), Université Libre de Bruxelles (ULB).
de heer Karel de Meulemeester, adviseur beroepsfederatie Vereniging Vlaamse Reisbureaus.
Prof. dr. Rob van der Vaart, onderwijsdirecteur Sociale Geografie en Planologie, Universiteit Utrecht en hoogleraar Sociale Geografie, Universiteit Utrecht, onderwijskundig lid.
Mej. Marijke Embregts, studente master Leisure, Tourism and Environment, Wageningen Universiteit, studentlid.
- Secretaris:
Dr. Steven Van Luchene, stafmedewerker kwaliteitszorg verbonden aan het VLIR-secretariaat

De Erkenningscommissie heeft bij besluit van 5 februari 2007 bevestigd dat de samenstelling van deze visitatiecommissie voldoet aan de criteria van onafhankelijkheid die gelden voor de opleidingen van ambtshalve geregistreerde instellingen.

3.2 Werkwijze

Ter voorbereiding van de visitatie werd aan de opleiding gevraagd een uitgebreid zelfevaluatie-rapport op te stellen. De voor de praktische organisatie van de visitatie instaaude Cel Kwaliteitszorg van de VLIR heeft hiervoor een visitatieprotocol ter beschikking gesteld, waarin de verwachtingen t.o.v. de inhoud van het zelfevaluatie-rapport uitgebreid beschreven zijn. Het zelfevaluatie-rapport volgt het accreditatiekader. Naast feitelijke beschrijvingen per onderwerp en per facet van het accreditatiekader wordt aan de opleiding ook gevraagd haar toekomstperspectieven kenbaar te maken en een kritische sterkte-zwakke analyse op te nemen in het zelfevaluatie-rapport. Daarnaast wordt een aantal verplichte bijlagen opgenomen, zoals een beschrijving van het programma, studenten- en personeelstabellen, cursusbeschrijvingen, examenvragen, enz. De commissie ontvangt het zelfevaluatie-rapport een aantal maanden voor het eigenlijke bezoek, waardoor zij voldoende gelegenheid krijgt deze documenten zorgvuldig te bestuderen en het eigenlijke bezoek grondig voor te bereiden. De commissieleden worden bovendien verzocht een tweetal eindverhandelingen te selecteren uit een lijst van recente eindverhandelingen. De geselecteerde eindverhandelingen worden eveneens een aantal weken voor het eigenlijke bezoek door de organiserende Cel Kwaliteitszorg van de VLIR aan de commissieleden bezorgd. Elk commissielid heeft bijgevolg twee eindverhandelingen grondig gelezen vooraleer het bezoek aan de opleiding plaatsvindt.

De visitatiecommissie hield haar installatievergadering op 19 maart 2007. Op dit moment hadden de commissieleden het visitatieprotocol en het zelfevaluatie-rapport reeds een aantal maanden in hun bezit. Tijdens deze vergadering werden de commissieleden verder ingelicht over het visitatieproces en hebben zij zich concreet voorbereid op de af te leggen bezoeken. Verder heeft de commissie op deze vergadering een referentiekader geformuleerd. Daarnaast werd het programma voor het bezoek opgesteld en werd een eerste bespreking gehouden van het zelfevaluatie-rapport.

De tweede bron van informatie wordt gevormd door de gesprekken die de commissie tijdens haar bezoek aan de penvoerende en coördinerende instelling heeft gevoerd met alle geledingen die zijn betrokken bij het onderwijs. Ook wordt aan de opleiding gevraagd – als een derde bron van informatie – om een veelheid aan documenten ter inzage te leggen ten behoeve van de commissie. Tijdens de bezoeken is voldoende tijd uitgetrokken om de commissie de gelegenheid te geven deze documenten grondig te bestuderen.

Het programma voorziet – naast gesprekken met de stuurgroep, de opleidingsverantwoordelijken, de studenten, de docenten en de facultaire en opleidingsgebonden beleidsmedewerkers – steeds in een bezoek aan de faciliteiten (inclusief bibliotheek, practicalokalen, computerfaciliteiten), een gesprek met de afgestudeerden van de opleiding en een spreekuur waarop de commissie bijkomend leden van de opleiding kan uitnodigen of waarop individuen op een vertrouwelijke wijze door de commissie kunnen worden gehoord. De gesprekken zijn erg verhelderend geweest en waren een goede aanvulling bij de lectuur van het zelfevaluatie-rapport. Aan het einde van het bezoek werden, na intern beraad van de visitatiecommissie, de voorlopige bevindingen mondeling aan de gevisiteerde opleiding medegedeeld aan de hand van een presentatie door de voorzitter.

Als laatste stap in het visitatieproces heeft de commissie haar bevindingen, conclusies en aanbevelingen in voorliggend rapport vastgelegd. Bovendien heeft zij, overeenkomstig de

bepalingen voor de visitaties in het kader van de NVAO accreditatie van de opleidingen, een beoordeling voldoende/onvoldoende toegekend aan de zes onderwerpen van het accreditatiekader, en een beoordeling excellent/goed/voldoende/onvoldoende toegekend aan de samenstellende en onderliggende facetten van elk onderwerp. De opleiding werd hierbij in de gelegenheid gesteld om op het concept deelrapport te reageren en heeft dit ook gedaan. De commissie heeft deze reacties voor zover zij zich er in kon vinden in het rapport verwerkt.

3.3 Domeinspecifiek referentiekader

Bij het opstellen van het referentiekader heeft de commissie zich gebaseerd op de doelstellingen en eindtermen die de opleiding in haar zelfevaluatierapport voor het eigen onderwijs heeft geformuleerd alsook op de internationale eisen die worden gesteld aan academische masteropleidingen Toerisme. Daarnaast onderschrijft zij ook de internationaal aanvaarde Dublin Descriptoren. Voor de onderwijskundige en onderwijsorganisatorische richtlijnen baseerde de commissie zich verder op het Vlaamse structuurdecreet (2003) en het toetsingskader van het Nederlands-Vlaams Accreditatie Orgaan (NVAO). Het referentiekader werd vóór het bezoek, maar na het inleveren van de zelfevaluatie, voorgelegd aan de opleiding. Tijdens het bezoek van de visitatiecommissie wordt de mogelijkheid geboden om het referentiekader met de opleiding te bediscussieren.

3.4 Overwegingen NVAO betreffende werkwijze evaluatieorgaan en visitatiecommissie

De NVAO komt tot de volgende vaststellingen:

- Het evaluatieorgaan heeft overtuigend aangetoond dat het oordeel in onafhankelijkheid tot stand is gekomen. Uit het onafhankelijkheidsbesluit van de Erkenningscommissie en de onafhankelijkheidsverklaringen van de commissieleden blijkt tevens dat de commissieleden in onafhankelijkheid tot hun oordeel zijn gekomen. De NVAO concludeert dat de visitatie en het beoordelingsproces in volstrekte onafhankelijkheid hebben plaatsgevonden;
- De commissie bestond uit 5 leden inclusief een student. Op basis van de in het rapport beschreven informatie, waar onder cv's, heeft de NVAO vastgesteld dat onderwijsdeskundigheid en deskundigheid in de didactiek, de vakdeskundigheid binnen de discipline en het afnemend veld en relevante deskundigheid op het gebied van internationale ontwikkelingen van de discipline aanwezig waren. De deskundigheid binnen de commissie omvatte voldoende de gehele breedte van de opleiding.

De visitatiecommissie was bijgevolg voldoende deskundig en gezaghebbend om de beoordeling uit te voeren.

De visitatie heeft plaatsgevonden op basis van en in overeenstemming met het visitatieprotocol, zoals voorgelegd bij erkenning of toetsing:

- Het rapport geeft voldoende aan dat het visitatieprotocol effectief werd gevolgd;
- In het rapport verklaart de commissie dat de zelfevaluatie voldoende basis bood en dus voldoende zelfkritisch was;
- Het evaluatieorgaan heeft naar het oordeel van de NVAO overtuigend gegarandeerd dat de commissie adequaat heeft gewerkt;

De visitatie heeft plaatsgevonden op basis van en in overeenstemming met een domeinspecifiek referentiekader dat voldoet aan de eisen gesteld in de erkenningsregeling/toetsingsregeling en het NVAO kader. Daarbij is aangesloten bij:

- eisen gesteld door (buitenlandse) vakgenoten en de beroepspraktijk aan een opleiding in het domein;
- referentiekader aangereikt door opleiding, dat voldoende situering geeft van de opleiding in nationaal en/of internationaal verband en met betrekking tot de relevante beroepspraktijk;

Voorts komt de NVAO tot de volgende vaststellingen:

- De werkwijze van de commissie bij de beoordeling van de opleiding Master in het toerisme (master) van de Katholieke Universiteit Leuven, de Erasmushogeschool Brussel, de Hogeschool West-Vlaanderen, de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende, de Katholieke Hogeschool Mechelen, de Plantijn-Hogeschool van de Provincie Antwerpen, de Universiteit Gent, de Vrije Universiteit Brussel en de XIOS Hogeschool Limburg is zorgvuldig en gedegen geweest. De gevolgde werkwijze en procedure, en de geraadpleegde informatiebronnen zijn helder en nauwkeurig geformuleerd en vermeld;
- De commissie heeft haar oordeel opgesteld en onderbouwd in overeenstemming met het visitatieprotocol en heeft de daarbij behorende beslisregels gevolgd. Voor de facetten geldt dat de analyses van de commissie duidelijk en consistent zijn, en ze leiden tot heldere conclusies. Op onderwerpniveau zijn de oordelen over de facetten op een juiste en zorgvuldige wijze afgewogen en neergelegd in heldere conclusies;
- De commissie heeft hiertoe op een zorgvuldige wijze een domeinspecifiek referentiekader vastgesteld;
- Het kwaliteitsoordeel bij de toetsing is - voor zover relevant - mede gebaseerd op een vergelijking met verwante andere opleidingen en internationaal geaccepteerde criteria voor opleidingen in het desbetreffende domein;
- De commissie heeft in haar advies een aantal kritische kanttekeningen opgenomen. De NVAO onderschrijft deze en brengt deze onder de aandacht van de opleiding.

De NVAO is in het licht van het vorenstaande tot de slotsom gekomen dat de beoordeling van de voorliggende opleiding zorgvuldig en gedegen tot stand is gekomen, en dat het eindoordeel van de commissie deugdelijk is gemotiveerd.

4 Opleiding

Beschrijving van de opleiding

- Penvoerende en coördinerende instelling: Katholieke Universiteit Leuven
- aard instelling: ambtshalve geregistreerd
- partnerinstellingen : de Erasmushogeschool Brussel;
de Hogeschool West-Vlaanderen;
de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende;
de Katholieke Hogeschool Mechelen;
de Plantijn-Hogeschool van de Provincie Antwerpen.

- vestiging: de Universiteit Gent;
de Vrije Universiteit Brussel en;
de XIOS Hogeschool Limburg.
Leuven

- graad en de kwalificatie: Master in het toerisme
- niveau en oriëntatie: master

- studieomvang: 60 studiepunten

- afstudeerrichtingen: geen
- onderwijstaal: Nederlands
- studiegebied universiteiten : gecombineerde studiegebieden economische en
toegepaste economische wetenschappen, en
wetenschappen

- studiegebied hogescholen: handelswetenschappen en bedrijfskunde
- aard van de aanvraag : accreditatie

5 Beoordeling

De NVAO steunt haar besluitvorming op volgende elementen:

- Het accreditatierapport bevat een beoordeling per onderwerp en per facet¹;
- De NVAO hanteert bij de beoordeling van de onderwerpen de scores 'voldoende' en 'onvoldoende'²;
- Een accreditatiebesluit is positief indien alle samenvattende oordelen over de onderwerpen voldoende zijn. Het eindoordeel spreekt zich niet uit over gradaties in kwaliteit. Dit gebeurt door de visitatiecommissie die in haar rapport een score geeft per facet;
- De NVAO kan per facet volstaan met een verwijzing naar de bevindingen en de overwegingen van het bijhorende visitatierapport, m.a.w. ze kunnen door de NVAO worden overgenomen. Per facet wordt aangegeven of de NVAO de bevindingen en overwegingen van de visitatiecommissie bijtreedt. Indien dat niet het geval is draagt de NVAO een eigenstandige motivering aan³.

Doelstellingen opleiding

Facet 1.1. Niveau en oriëntatie opleiding

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 1.1 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 1.2. Domeinspecifieke eisen

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 1.2 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 1: doelstellingen opleidingen:

De doelstellingen en het profiel van de opleiding zijn ontwikkeld binnen een kabinetswerkgroep, bestaande uit de stakeholders van het hoger (professioneel en academisch) onderwijs, het werkveld en het onderzoek (Steunpunt Toerisme), rekening houdend met de adviezen van de Vlaamse Raad voor het Toerisme. De commissie waardeert in het bijzonder de manier waarop de opleiding in het algemeen en haar doelstellingen in het bijzonder tot stand zijn gekomen. Het voorafgaand uitgebreid overleg tussen de spelers uit de academie (universiteiten en hogescholen) en de professie, creëerde een breed draagvlak dat als grond fungeert voor een, in de ogen van de commissie, unieke samenwerking.

De doelstellingen en de in het zelfevaluatierapport geformuleerde eindtermen richten zich zowel op het beheersen van algemene als algemene wetenschappelijke competenties op gevorderd niveau, zijn tevens georiënteerd op het bijbrengen van recente wetenschappelijk-

¹ Art.7 en 8 van het reglement ' tot bepaling van de bestuursbeginselen die van toepassing zijn bij de besluitvorming inzake accreditatie en toets nieuwe opleiding ten aanzien van opleidingen in de Vlaamse gemeenschap', hierna 'reglement Bestuursbeginselen'

² Accreditatiekader en art. 58&1, eerste lid van het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen.

³ Art.12 van het reglement Bestuursbeginselen

disciplinaire kennis en specifiek bij het vakgebied horende vaardigheden, en mikken – o.m. middels de doelstellingen gekoppeld aan het sturende concept 'begeleide zelfstudie' – ook expliciet op het beheersen van onderzoekscompetenties. Een aantal impliciete keuzes van de opleiding inzake oriëntatie en niveau die tijdens de gesprekken duidelijker naar voren kwamen, zijn niet als dusdanig uit de doelstellingen af te leiden. Op basis van deze impliciete keuzes kan de opleiding volgens de commissie een scherper domeinspecifiek profiel ontwikkelen. Als prioritair aandachtspunt noemt de commissie evenals alle betrokkenen het systematiseren en uitbouwen van de wetenschappelijke invalshoek van de opleiding.

Overwegingen NVAO:

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score 'voldoende' voor het onderwerp 'doelstellingen opleiding'.

Conclusie NVAO:

De NVAO beoordeelt het onderwerp 'interne kwaliteitszorg' als **voldoende**.

5.1 Programma

Facet 2.1. Eisen professionele / academische gerichtheid

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.2 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.2. Relatie tussen doelstelling en programma

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.1 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.3. Samenhang programma

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.3 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.4. Studielast

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.5 *Studietijd* in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.5. Toelatingsvoorwaarden

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.9 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.6. Studieomvang

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.4 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.7 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.6 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.8 Beoordeling en toetsing

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.7 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.9. Masterproef

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.8 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 2: programma:

De commissie stelt vast dat er consciëntieus en consistent vanuit de doelstellingen naar het programma en de verschillende leerdoelen van de afzonderlijke opleidingsonderdelen is toegewerkt. Tevens constateert de commissie dat het programma permanent en van dichtbij door de verschillende gremia wordt opgevolgd. Wel wijst de commissie erop, aansluitend bij haar opmerkingen in het onderwerp 'doelstellingen opleiding', dat de doelstellingen profielsmatig aangescherpt en academisch versterkt kunnen worden.

De commissie is tevreden over de professionele gerichtheid van het programma, die bij de verdere ontwikkeling van de opleiding ook meer eenduidig en systematisch vanuit een academische vraagstelling en reflectie zou moeten worden gestuurd. Deze laatste reflectief-kritische component is reeds aantoonbaar (zij het nog verspreid) in het programma aanwezig, waardoor er volgens de commissie in ieder geval een voldoende sterke basis voorhanden is voor een verdere positieve ontwikkeling.

De samenhang van het programma is gewaarborgd door de stapsgewijze vertaling van de doelstellingen naar de leerdoelen. Wel verneemt de commissie van sommige studenten en afgestudeerden dat er soms inhoudelijke overlappings zijn tussen hun eerder verworven kennis, de aangeboden leerinhouden uit de voorbereidende programma's en de vakinhouden van de master. De commissie vraagt zich af of één en ander niet structureel zou kunnen worden opgevangen door de mogelijkheden van een verdere flexibilisering via het uitzetten van meer individueel toegesneden leerlijnen te onderzoeken.

Het programma van 60 studiepunten voldoet aan de decretaal vastgestelde eisen inzake studieomvang.

Uit de naar de mening van de commissie erg consciëntieuze en uitgebreide monitoring van de studietijd blijkt dat de studietijd zich rond de norm beweegt. Het zelfevaluatie-rapport vermeldt enkel dat het samen organiseren van masterproef en cases soms tot uitstelgedrag leidt.

De commissie is van oordeel dat de concrete vormgeving van de opleiding aantoonbaar gestuurd wordt door een goed uitgewerkt onderwijskundig model ('begeleide zelfstudie') dat duidelijk in de doelstellingen en het onderwijskundig referentiekader werd ingeschreven en ook systematisch is geïmplementeerd. Gebruikte werkvormen zijn onder meer

interactieve hoorcolleges, literatuuronderzoek, thuisopdrachten, groepsgesprekken of hands-on praktijkoefeningen. De commissie is erg tevreden over dit rijk palet aan op de doelstellingen toegesneden werkvormen. Het door de commissie bestudeerde studiemateriaal (handboeken, readers met artikels, wetteksten en beleidsbrieven, powerpoint hand-outs, statistieken figuren en schema's) is recent en van een goede kwaliteit.

De commissie uit zich positief over de evaluatievormen –en normen die aan de leerdoelen van de programmaonderdelen zijn gekoppeld. Uit de gesprekken met studenten en afgestudeerden en uit de ingekeken voorbeeldvragen blijkt dat er gericht wordt getoetst op kennis en inzicht via adequate opdrachten. Criteria voor de evaluatie van de cases en de masterproef zijn schriftelijk vastgelegd in een handleiding die zowel onder de studenten als de docenten wordt verspreid. Naast de ombuds en de examencommissie fungeert ook de opleidingscommissie als een forum waarop de kwaliteit en kwaliteitsbewaking van de evaluatie op vaste tijdstippen aan bod komt. Dit wordt verder aangevuld door de studenten- en docentenbevragingen waarbij toetsing en evaluatie vaste items zijn.

Op basis van het duidelijke concept, de goede opzet van de begeleiding, de beoordelingswijze en de tijdens het bezoek vastgestelde kwaliteit van de output meent de commissie dat de masterproef op dit moment voldoet aan de vigerende academische minimumeisen. Wel is de masterproef evenals de opzet van een eigen onderzoekskader een element dat nog voor verbetering vatbaar is in het verdere ontwikkelingstraject van deze jonge opleiding.

De commissie is onder de indruk van de intensieve manier waarop middels de uitstekend uitgetekende (zowel qua vorm als qua inhoud) schakel- en voorbereidingsprogramma's, gewerkt wordt aan het laten aansluiten van de vooropleiding van de instroom bij het masterprogramma. De grote zorg van de opleiding voor het genereren van een homogene instroom uit de heterogene achtergronden van de zich aandienende studenten is overduidelijk. Enkel een aantal vastgestelde inhoudelijke overlappingsen tussen de voorbereidende trajecten en het mastertraject en een verduidelijking van de 'kwalitatieve sprong' tussen de voorbereiding en de eigenlijke master weerhouden de commissie ervan een uitzonderlijk kwaliteitsoordeel toe te kennen aan het facet 'toelatingsvoorwaarden'.

Overwegingen NVAO:

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score 'voldoende' voor het onderwerp 'programma'.

Conclusie NVAO:

De NVAO beoordeelt het onderwerp 'programma' als **voldoende**.

5.2 Inzet personeel

Facet 3.1. Eisen professionele/academische gerichtheid

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 3.2 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 3.2. Kwantiteit personeel

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 3.3 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 3.3. Kwaliteit personeel

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 3.1 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 3: Personeel.

Een formele vereiste voor alle bij de masteropleiding (en het schakelprogramma) betrokken docenten is dat zij over een doctoraatsdiploma beschikken. Ook de didactische kwaliteiten vormen een bepalend criterium voor een 'aanstelling'. De vakinhoudelijke en didactische kwaliteiten van de docenten staan volgens de commissie, gezien de ingekeken cursussen, de gedemonstreerde leermiddelen en de gesprekken met studenten en afgestudeerden, buiten kijf. Wat er door de staf op korte tijd met weinig middelen – gegeven ook de druk waaronder de betrokken docenten die veelal elders hun hoofdaanstelling hebben dienen te werken – en in de context van een zo'n complexe samenwerking tussen negen instellingen gerealiseerd werd, vindt de commissie bewonderenswaardig en exemplarisch.

De waaier aan specialisaties van het personeel sluit volgens de commissie goed aan bij het aangeboden programma. De individuele onderzoekskundigheid van de docenten is, blijkens de publicatielijsten, zonder meer goed te noemen. Veel docenten zijn internationaal actief, enkelen zijn 'toppers', en ook via gastdocenten wordt er gewerkt aan de internationale uitstraling van de opleiding. Door de structurele contacten met het beroep via de vertegenwoordiging in de Stuurgroep en de samenwerking met de sector in de cases, is tevens een goede inbreng uit het beroepenveld gegarandeerd.

De verhouding van de omvang van het personeelsbestand (14 vaste docenten en een 17-tal gastsprekers per jaar) tot de studentenaantallen (respectievelijk 43, 32 en 39) is volgens de commissie meer dan adequaat.

Overwegingen NVAO:

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score 'voldoende' voor het onderwerp 'personeel'.

Conclusie NVAO:

De NVAO beoordeelt het onderwerp 'personeel' als **voldoende**.

5.3 Voorzieningen

Facet 4.1. Materiële voorzieningen

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 4.1 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 4.2. Studiebegeleiding

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 4.2 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 4: Voorzieningen.

De commissie acht de omvang en de kwaliteit van de huisvesting en de materiële voorzieningen zoals de bibliotheek en het multimedia-aanbod uitstekend. Uit het zelfevaluatie-rapport blijkt dat dit spoort met de resultaten van de bevestigingen van studenten en docenten. De opleiding heeft naar de mening van de commissie het privilege te kunnen beschikken over faciliteiten die internationaal als voorbeeld kunnen gelden. Zij maakt daar dan ook op een intelligente en op de maat van de opleiding toegesneden wijze gebruik van.

De commissie stelt vast dat de begeleiding van instromende studenten zowel op het centrale niveau, door de Dienst Studietoelichting, als op het facultaire en opleidingsniveau ter harte wordt genomen. Tijdens de gesprekken met de studenten en de afgestudeerden bleek dat de informatievoorziening en studiebegeleiding goed aansluit bij hun behoeften.

Overwegingen NVAO:

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score 'voldoende' voor het onderwerp 'voorzieningen'.

Conclusie NVAO:

De NVAO beoordeelt het onderwerp 'voorzieningen' als **voldoende**.

5.4 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1. Evaluatie resultaten

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 5.1 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 5.2. Maatregelen tot verbetering

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 5.2 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 5.3. Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 5.3 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg.

De commissie verneemt dat de opleiding van bij het begin beroep doet op de centrale Leuvense kwaliteitszorgdiensten voor het opzetten en implementeren van evaluatie-instrumenten. Deze instrumenten zijn legio: een rijk palet van zowel formele als informele tools verzekeren de systematische en cyclische kwaliteitscontrole van de opleiding. In het licht van het onderwerp 1 aangeraden profielsmatig aanscherpen en academisch aansterken van de doelstellingen suggereert de commissie evenwel om in de toekomst de doelstellingen en de missie van de opleiding ook expliciet in de kwaliteitscirkel te betrekken.

Uit de gesprekken met de studenten en de alumni blijkt dat er op basis van het brede palet aan formele evaluaties en de informele kanalen permanent aan de opleiding wordt gewerkt. Ook uit de verslagen van de verschillende bestuursorganen blijkt een intense opvolging van gesignaleerde knelpunten. Het zelfevaluatie-rapport ten slotte bevat een lijst met genomen maatregelen naar aanleiding van de uitkomsten van de evaluaties. De commissie is dan ook van mening dat er in de korte geschiedenis van de opleiding reeds een rits aan aantoonbare verbetermaatregelen werd genomen waardoor zowel op cursus- als op programmaniveau zichtbare evoluties te detecteren zijn.

Zowel medewerkers, studenten, alumni als het beroepenveld zijn formeel en systematisch betrokken bij de kwaliteitszorg.

Overwegingen NVAO:

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score 'voldoende' voor het onderwerp 'interne kwaliteitszorg'.

Conclusie NVAO:

De NVAO beoordeelt het onderwerp 'interne kwaliteitszorg' als **voldoende**.

5.5 Resultaten

Facet 6.1. Gerealiseerd niveau

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 6.1 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 6.2. Onderwijsrendement

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 6.2 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 6: Resultaten.

De commissie stelt vast dat de aansluiting van het programma op het beroepenveld goed is. De commissie is van mening dat de opleiding een positief oordeel verdient voor het facet 'gerealiseerd niveau', mede gezien de volgens de commissie haalbare ambities voor het verder stimuleren van het academisch niveau via het opzetten van een eigen onderzoeksprogramma, de verbetering in kwaliteit van de meest recente masterproeven en de recente acties om de begeleiding beter af te stemmen op de gestelde kwaliteitseisen. Dit oordeel weerspiegelt de waardering van de commissie voor het reeds gepresteerde, en tevens haar vertrouwen in de toekomst.

De commissie uit zich tevreden over het rendement van de opleiding mede op basis van de bemoedigende rendementscijfers uit de eerste editie, de goede opvolging van de studietijd, de prima studiebegeleiding en de goede kwaliteitszorgcycli waarbij ook het rendement op de voet gevolgd wordt.

Overwegingen NVAO:

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score 'voldoende' voor het onderwerp 'resultaten'.

Conclusie NVAO:

De NVAO beoordeelt het onderwerp 'resultaten' als **voldoende**.

6 Oordelen visitatiecommissie

De onderstaande tabel geeft per onderwerp en per facet het oordeel van de visitatiecommissie uit hoofdstuk 5 weer.

Onderwerp	oordeel	facet	oordeel
1 Doelstellingen	V	1.1 niveau en oriëntatie	V
		1.2 domeinspecifiek referentiekader	V
2 Programma	V	2.1 eisen gerichtheid	V
		2.2 relatie doelstellingen - programma	G
		2.3 samenhang programma	V
		2.4 studielast	G
		2.5 toelatingsvoorwaarden	G
		2.6 studieomvang	OK
		2.7 afstemming tussen vormgeving en inhoud	G
		2.8 beoordeling en toetsing	G
		2.9 masterproef ⁴	V
3 Inzet personeel	V	3.1 eisen gerichtheid	G
		3.2 kwantiteit	G
		3.3 kwaliteit	E
4 Voorzieningen	V	4.1 materiële voorzieningen	E
		4.2 studiebegeleiding	G
5 Interne kwaliteitszorg	V	5.1 evaluatie resultaten	G
		5.2 maatregelen tot verbetering	G
		5.3 betrokkenheid	E
6 Resultaten	V	6.1 gerealiseerd niveau	G
		6.2 onderwijsrendement	G

Eindoordeel van de visitatiecommissie: positief

⁴ Enkel voor masteropleidingen

7 Oordelen NVAO

De onderstaande tabel geeft per onderwerp het oordeel van de NVAO weer.

Onderwerp	oordeel
1 Doelstellingen	Voldoende
2 Programma	Voldoende
3 Inzet personeel	Voldoende
4 Voorzieningen	Voldoende
5 Interne kwaliteitszorg	Voldoende
6 Resultaten	Voldoende

Eindoordeel van de NVAO: positief

8 Opmerkingen en bezwaren van instelling

Conform de bepalingen vermeld in de handleiding accreditatie kan een instelling opmerkingen en bezwaren formuleren op het ontwerp van accreditatierapport.

Bij brief van 8 april 2008 heeft het instellingsbestuur gereageerd op het ontwerp van accreditatierapport. Dit heeft geleid tot een tekstaanpassing.

Het ontwerp van accreditatierapport is tot stand gekomen op basis van een externe beoordeling van de opleiding Master in het toerisme (master) van de Katholieke Universiteit Leuven, de Erasmushogeschool Brussel, de Hogeschool West-Vlaanderen, de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende, de Katholieke Hogeschool Mechelen, de Plantijn-Hogeschool van de Provincie Antwerpen, de Universiteit Gent, de Vrije Universiteit Brussel en de XIOS Hogeschool Limburg uitgevoerd door VLIR en VLHORA.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)
Parkstraat 28
Postbus 85498 | 2508 CD DEN HAAG
T 31 70 312 23 30
F 31 70 312 23 01
E info@nvaio.net
W www.nvaio.net

Aanvraagnummer #2639

De accreditatie geldt vanaf de aanvang van het academiejaar 2008-2009 tot het einde van academiejaar 2015-2016.